
**FUNDAMENTELE GUVERNĂRII ȘI DREPTURILOR OMULUI ÎN
CONTEXTUL SOCIAL-JURIDIC ACTUAL**

AL REPUBLICII MOLDOVA

(în loc de ÎNTRODUCERE)

**GOVERNANCE AND HUMAN RIGHTS FRAMEWORKS IN THE
CURRENT SOCIAL AND LEGAL CONTEXT OF**

THE REPUBLIC OF MOLDOVA

(instead of INTRODUCTION)

CZU: 342.51 + 342.7(478)

Problematika guvernării și drepturilor omului este cheia în care sunt gândite societățile contemporane. În mai multe părți ale lumii, societățile explorează diferite modalități de promovare și consolidare a guvernării democratice, adesea viciată în urma conflictelor violente, în urma dispariției regimurilor autoritare și în urma crizelor (politice, economice, pandemice), iar problematica drepturilor omului și problemele de guvernare depășesc frontierele naționale. În rezultat, tratarea problematicii mecanismelor de guvernare axate pe drepturile omului, datorită vastității, dar și importanței sale, necesită abordări cuprinzătoare care să includă interdependențele dintre dimensiunea instituțională și cea umană, dintre dimensiunea civilă, culturală, economică, politică și socială, dintre ceea ce este și ceea ce trebuie să fie.

Or, mecanismele evoluează în timp, constituie dispozitive/instrumente juridice care fiind puse în aplicare contribuie la direcționarea acțiunilor actorilor umani, determină constrângeri ce îngăduesc încălcarea drepturilor și libertăților individuale, determinând realizarea dreptului și implementarea principiilor statului de drept. În acest context, mecanismele statului de drept, în mod particular urmăresc stabilirea constrângerilor în activitatea actorilor implicați în guvernare astfel încât acestea (instituțiile) să răspundă necesităților societății, să acționeze în avantajul democrației, valorilor democratice și în special al drepturilor omului. Configurate în formula respectivă, mecanismele sunt atribuite instituțiilor/autorităților de stat, care prin lege dețin toate atribuțiile necesare pentru creșterea rolului său social, pentru crearea unei relații de reciprocitate dintre guvernare și societate, dintre instituții și cetățeni. Această configurarea, în mod particular

reactualizează rolul decisiv al Constituțiilor și Curților Constituționale în actualitate, considerate a fi cele mai bune mecanisme instituționale concepute de a constrânge comportamente și excese ale guvernării.

Astfel, printre multiplele provocări la care sunt expuse societățile, cele care sunt raportate relației dintre instituții de stat și cetățeni, devin resimțite cu o deosebită acuitate în condițiile statelor cu democrații tinere. Unități de măsură ale calității guvernării fiind gradul de bunăstare și satisfacție a cetățenilor, condițiile de viață, gradul de dezvoltare economică, stabilitate, existența și eficiența instrumentelor și mecanismelor de asigurare și respectare a drepturilor omului. În prezent, în Republica Moldova la toate compartimentele indicate sunt remarcate carențe, atât în raport cu gradul de eficiență a instituțiilor puterii de stat, cât și la nivel de implicare și spirit civic, la nivel de practici juridice, precum și la compartimentul cercetări științifice fundamentale ale mecanismelor de creștere a gradului de democratizare a societății prin implementarea principiilor de bună guvernare axată pe protecția drepturilor omului. Or, un drept al omului este o revendicare atribuită prin simpla condiție de a fi ființă umană. La baza drepturilor omului stau valorile fundamentale: demnitatea umană, egalitatea, libertatea individuală, respectul pentru celălalt, nediscriminarea, toleranța, dreptatea și responsabilitatea. Aceste caracteristici sunt specifice tuturor domeniilor și categoriilor de drepturi. Pe parcursul ultimilor ani au fost identificate cazuri de ignorare / marginalizare a acestor drepturi, respectiv revitalizarea acestora atât pentru domeniul de cercetare, cât și aplicativ este o prioritate.

Urmărind fundamentarea doctrinară și metodologică a direcțiilor prioritare de analiză¹, precum și profilarea etapelor de schimbare și a particularităților societale ale guvernării, se accentuează relevanța socio-juridică a modernizării guvernării axate pe drepturile omului. Având în vedere faptul că transparența informațională reprezintă un element cheie a bunei guvernări, o atenție deosebită, merită a fi acordată dreptului de acces la informație și dreptului la protecția datelor cu caracter personal, precum și capacității instituțiilor publice de a asigura echilibrul acestora². În același timp, nu pot fi trecute cu vederea și necesită a fi analizate schimbările în structurile sociale actuale, raportate schimbărilor la nivel global și noile viziuni doctrinare lansate la nivel internațional (drepturile omului și schimbările climatice, drepturile omului și societatea în criză, drepturile omului

¹ Ciobanu Rodica. Premise metodologice de evaluare a mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului. În: *Academos*, nr.3/2020, p.86 - 94

² Mocanu Veronica. Reziliența electronică în domeniul judiciar: cerințe a timpului și expresie a bunei guvernări. În: *Contextul multidimensional actual al guvernării și drepturilor omului în Republica Moldova*.

și guvernarea etc.) și reglementările normativ-juridice naționale, precum este dreptul la participare în luarea deciziilor de mediu fără garantarea mecanismului de apărare în instanță, limitarea dreptului de participare și acces în situația Pandemiei COVID-19 etc.³

Vastitatea cadrului problematic formulat, suscitată de condițiile actuale în care este exercitată guvernarea și gradul de protecție a drepturilor omului, în mod implicit plasează în prim plan problemele ce țin de valorile constituționale fundamentale. Din arealul valoric constituțional drepturile omului și buna guvernare rămân a fi cele pe care societățile și statele actuale le urmăresc pentru a fi realizate sau, după caz, consolidate și în secolul XXI. Îmbinarea acestor două valori nu este accidentală, căci doar în condițiile democrației se poate institui o guvernare bună, protectoare cu drepturile persoanei, capabilă de a oferi mecanisme și instrumente utile pentru dezvoltarea societății, dar și a fiecărui membru în parte. Pentru a identifica soluții pe termen lung pentru Republica Moldova este necesar a stabili mai întâi starea în care se află acum aceste valori fundamentale.

Folosind rezultatele sondajelor de opinie facem referință la modul în care cetățenii percep guvernarea din Republica Moldova, opinii ce adesea și în mare măsură se referă la deturnarea procesului de democratizare. Această situație a bulversat societatea care a asistat, pe de o parte, la adoptarea unor acte normative democratice, iar pe de alta – la ineficiența justiției, schimbări legislative menite să mențină la putere politicieni ce nu mai erau credibili în ochii cetățenilor ș.a. Aceste insuccese i-au determinat pe unii cercetători să pună sub semnul întrebării întâietatea valorilor procesului de democratizare vis-a-vis de drepturile omului. Astfel, abordarea problematicii mecanismelor unei guvernări axate pe drepturile omului necesită analize cuprinzătoare care să includă interdependențele dintre dimensiunea umană și cea instituțională a drepturilor omului.

În contextul dat, drepturile social-economice se manifestă, indică profesorul Elena Aramă⁴, în calitate de indicator al posibilităților individului, dar și al statului, de a produce și repartiza bunuri necesare existenței umane. Aceste drepturi reies din natura socială a omului și solidaritatea membrilor societății. Mai mult, ideea cooperării și solidarității sociale în condițiile constituționalismului contemporan, impune ca statul să evolueze în calitate de instrument al consimțământului și

---

³ Iordanov Iordanca-Rodica, Punga Irina. Participarea civilă în procese decizionale de mediu în contextul crizei declanșate de Covid-19. În: *Contextul multidimensional actual al guvernării și drepturilor omului în Republica Moldova*.

⁴ Aramă Elena. Revendicarea drepturilor social-economice în contextul jurisprudenței constituționale. În: *Contextul multidimensional actual al guvernării și drepturilor omului în Republica Moldova*.

compromisului social, asigurând formarea unui echilibru al diversității de interese private și colective care se manifestă în societate. Pornind de la faptul că orice constituție trebuie să asigure echilibrul dintre valorile libertății și responsabilitatea reciprocă a cetățeanului și statului, academicianul Ion Guceac⁵ argumentează necesitatea ca acest aspect să se regăsească în conținutul normativ al Constituției Republicii Moldova. Corespunzător procesului de revendicare a acestor drepturi constituționale, în monografie⁶ se accentuează atenția asupra faptului că acest proces (de revendicare), include atât solicitarea propriu-zisă, cât și reacția la aceste solicitări din partea instituțiilor statului. În procesul respectiv, în afară de cetățeni, sunt implicate autoritățile statului, printre care și cele judiciare, inclusiv Curtea Constituțională, căreia îi revine rolul esențial în difuzarea valorilor constituționale în toate ramurile dreptului pentru a proteja drepturile persoanelor.

De luat în considerare este și faptul că epoca postindustrială a adus omenirii nu numai avantaje tehnologice, dar și dezavantaje și provocări sub forma crizelor financiar-economice, pandemice, deteriorarea valorilor morale și alte fenomene nocive cărora societățile încearcă a le găsi soluții, iar actualitatea acestora pentru Republica Moldova este evidentă, pornind de la realitatea social-politică și juridică actuală, care accentuează importanța elaborării unui model al constituționalismului care să asigure o dezvoltare dinamică a societății, pace și coeziune socială, dar toate acestea nu pot fi asigurate fără libertatea individului⁷. În acest proces o importanță primordială are solidaritatea socială, cea care permite funcționarea unei societăți, fiind un model de îmbinare a intereselor individuale cu interesul general, privit ca scop al acțiunii umane prin orientarea valorizantă a motivului persoanei tocmai pentru a echilibra relația individ-societate. Pornind de la faptul că orice constituție trebuie să asigure echilibrul dintre valorile libertății cu responsabilitatea reciprocă a cetățeanului și statului, prin analiza modelelor constituționale de relații dintre individ-societate-stat sunt constatate unele deficiențe în reglementarea constituțională în Republica Moldova⁸.

Or, drepturile și libertățile fundamentale trebuie să fie nu doar proclamate în Constituție, dar și înzestrate cu instrumente sigure de protecție, dintre care în mod tradițional sunt indicate separația puterilor, controlul constituționalității legilor etc. Mergând pe această linie de gândire, este necesară și analiza jurisprudenței

⁵ Guceac Ion. Solidaritatea socială - tendință constantă a constituționalismului. În: *Contextul multidimensional actual al guvernării și drepturilor omului în Republica Moldova*.

⁶ Aramă Elena. *Op.cit.*

⁷ Guceac Ion. Determinante ale libertății politice. În: *Contextul multidimensional actual al guvernării și drepturilor omului în Republica Moldova*.

⁸ *Ibidem*

constituționale cu privire la protecția drepturilor social-economice a persoanelor, libertatea lor. Libertatea este înțeleasă ca lipsa constrângerii din exterior, dar și o putere de a alege între diferite moduri de comportament. Libertatea politică⁹ analizată ca formă de manifestare a libertății sociale și ca premisă pentru alte libertăți, implică participarea la alegerea guvernanților, la procesul legislativ, la controlul asupra administrației. Un loc aparte este acordat problemei interpretării noțiunii de determinante ale libertăților politice și formelor de manifestare a acestora (atractivitatea psihologică a libertății, spontaneitatea, proprietatea). Pe baza analizei, I. Guceac stabilește că libertatea politică se materializează și devine o posibilitate reală pentru membrii societății prin intermediul drepturilor politice fundamentale.

Avansând ideea că datorită diversității formulelor și a domeniilor preocupate de analiza teoretică a guvernării (care a devenit un concept cheie de organizare social-politică și administrativă), se impune ca necesară și valorificarea dimensiunii aplicativ-evaluative. Luând în considerare faptul că termenul „guvernare” înglobează în conținut instituțiile și structurile statului, procesele decizionale, capacitatea de implementare, relația dintre autorități și cetățeni, acesta se prezintă ca un concept complex și multidimensional. Astfel, prin intermediul aplicării arsenalului metodologic interdisciplinar, se propune tratarea guvernării - în calitate de *concept*, pentru a determina conținutul referențial asupra căruia se insistă, dar și pentru a accentua relevanța și utilitatea operațională a acestuia; - în calitate de proces, care înglobează dimensiuni, precum cea politică, instrumentală, tehnică și valorică și care determină funcționalitatea guvernării; - *ca finalitate*, prin care este evaluată eficiența și eficacitatea guvernării și măsurat gradul de satisfacție al cetățenilor¹⁰. Ca rezultat se conceptualizează natura mecanismelor de modernizare a guvernării axate pe drepturile omului, printre care accesul liber la o justiție independentă este fundamental.

Un regim contemporan democratic impune cerințe față de calitatea și eficiența justiției – într-o abordare de organizare și funcționare a autorităților și instituțiilor publice și a instanțelor judecătorești, finalitatea fiind calitatea actului de justiție și încrederea societății în această componentă a puterii de stat, afirmă doctorul habilitat A. Negru și C. Josan¹¹. Realitatea juridică națională ne indică

⁹ *Ibidem*

¹⁰ Ciobanu Rodica. Conceptualizarea mecanismelor de modernizare a guvernării axate pe drepturile omului. În: *Contextul multidimensional actual al guvernării și drepturilor omului în Republica Moldova*.

¹¹ Negru Andrei, Josan Cristina. Proceduri de alegere a reprezentanților societății civile în organele de administrare a justiției. În: *Contextul multidimensional actual al guvernării și drepturilor omului în Republica Moldova*.

că valorificarea drepturilor și libertățile omului nu este posibilă fără o justiție de calitate, credibilă în perceperea socială. Justiția, în calitate de element obligatoriu a unei democrații viabile – mediu de promovare și protejare a drepturilor omului, necesită a deține capacitatea decizională și, indiferent de evenimentele politice, de a asigura accesul la justiție.

Astfel, Justiția, ca putere în stat și serviciu public, relaționează direct cu membrii societății, hotărârile judiciare afectând – la fel de direct și uneori imediat – Drepturile Omului; din acest punct de vedere, în activitatea sa, Justiția trebuie să promoveze echitatea, umanismul, să dea dovadă de independență, imparțialitate, integritate, incoruptibilitate, să asigure tuturor justițiabililor liberul acces la justiție și dreptul la un proces echitabil, demonstrând, astfel, preocuparea necondiționată pentru protecția Omului, a Drepturilor și Libertăților sale, în calitate de valori fundamentale ale unui Stat de Drept¹².

În acest sens devine crucială asigurarea condițiilor de exercitare a justiției, a autoadministrării justiției prin Consiliul Superior al Magistraturii¹³. Implicarea reprezentanților societății civile în componența Consiliilor Judiciare, în competența cărora este autoadministrarea autorității judecătorești, la etapa contemporană de dezvoltare a societății devine incontestabilă. Însă sunt discutabile condițiile și autoritățile decizionale de concurs, realizate de autoritățile statului, prin motivul de asigurare a unui sistem de frâne și contragreutăți în structura trihotomică a puterii de stat. Organizarea de Comisia Juridică, Numiri și Imunități, în condițiile legislației naționale a acestor concursuri, devine accentuat politizată și chiar dacă se obține o selecție reușită în aspect de profesionalism și integritate oricum, membrii aleși în așa condiții sunt într-un deficit de încredere din partea societății, fiind percepuți drept atașați ai puterii. Fenomenul în cauză, prin perceperea socială subiectivă, afectează considerabil încrederea într-o justiție profesionistă și independentă. De aceea se impune fortificarea rolului membrilor societății civile în componența Consiliilor Judiciare naționale, precum și identificarea și propunerea de mecanisme juridice noi de selecție a reprezentanților societății civile din componența CSM, evaluarea atât a avantajelor, cât și efectelor implementării unui asemenea mecanism în coraport cu responsabilizarea judecătorilor și a creșterii încrederii societății în justiție. Subiectul respectiv este conturat de sinteza realizată asupra standardelor internaționale pertinente și a doctrinei juridice, a criteriilor de evaluare a calității și eficienței activității de inspecție judiciară, în vederea valorificării autoguvernării judecătorești pe dimensiunea îmbunătățirii de

¹² Creciu Natalia. Criterii de evaluare a calității și eficienței activității inspecției judiciare. În: *Contextul multidimensional actual al guvernării și drepturilor omului în Republica Moldova*.

¹³ Negru Andrei, Josan Cristina. *Op.cit.*

ansamblu a activității justiției ca serviciu public, protector și garant al Drepturilor Omului. Organele de inspecție judiciară, în abordarea conceptuală a investigației, sunt acele entități – exponente ale magistraturii, dar diferite de Consiliile Judiciare, care exercită competențe în arealul răspunderii disciplinare a judecătorilor și în arealul verificării activității organizatorice a instanțelor de judecată. Focusată pe analiza a trei criterii de evaluare – profesional, operațional și instituțional, fiecare dintre ele fiind reprezentate de anumiți indicatori, se concluzionează că activitatea calitativă și eficientă a organului de inspecție judiciară are o contribuție esențială în procesul de reformare și consolidare a justiției în condițiile societății contemporane¹⁴.

Printre instrumentele de asigurare a unei justiții eficiente se numără și cele legate de calificarea infracțiunilor și contravențiilor, de aceea doctorul în drept O. Pantea¹⁵ face referință la aspecte privind condițiile preexistente ale contravențiilor care vizează un complex de valori: activitatea de întreprinzător, fiscalitatea, activitatea vamală și valorile mobiliare, la conținuturile constitutive ale acestora, la formele și modalitățile de săvârșire, precum și la sancțiunile aplicabile. Prin stabilirea și analiza complexă a acestor elemente poate fi efectuată calificarea juridică obiectivă a faptelor, poate fi determinat gradul de pericol social și limitele sancționării acestora. Constatarea și calificarea corectă a contravențiilor este necesară pentru apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanei, apărarea proprietății, a ordinii publice și altor valori ocrotite de legea contravențională.

Pornind de la ipoteza că una dintre prioritățile naționale a Republicii Moldova în secolul al XXI-lea este asigurarea securității economice, doctorul în drept Oleg Pantea¹⁶ evidențiază obiectul generic al contravențiilor date, format din patru grupuri mari de relații sociale ce reiese din însuși titlul capitolului XV Cod contravențional. În susținerea opiniilor expuse se face trimitere la statisticile oficiale cu privire la săvârșirea, constatarea, sancționarea contravențiilor respective. Datele granulare au condus la o înțelegere mai bună a modului și mijloacelor în care autoritățile luptă cu fenomenul contravenționalității economice, dar și eficiența măsurilor de prevenire, prin compararea informațiilor de la an la an. În conținutul compartimentului *Asigurarea securității economice ca valoare fundamentală a societății democratice prin analiza Cap. XV Cod Contravențional* a fost menționată prezența la unele contravenții a obiectului material, adică

---

¹⁴ Creciu Natalia. *Op.cit.*

¹⁵ Pantea Oleg. *Asigurarea securității economice ca valoare fundamentală a societății democratice prin analiza Cap. XV Cod Contravențional*. În: *Contextul multidimensional actual al guvernării și drepturilor omului în Republica Moldova*.

¹⁶ *Ibidem*

a entității fizice afectate în urma săvârșirii faptei contravenționale, s-a stabilit subiectul contravențiilor, persoana fizică și persoana juridică, inclusiv prezența subiectului special – persoana cu funcții de răspundere și persoana cu funcție de demnitate publică.

În condițiile actuale nu a fost posibil de a trece cu vederea problemele de natură juridică scoase în evidență de Covid -19, care în mod direct a marcat drepturile omului, dar și a subliniat anume aspecte problematice în guvernare. În contextul realizării cercetării în condițiile pandemiei, datorită faptului că Parlamentul Republicii Moldova a realizat una dintre atribuțiile sale: declararea stării de urgență la 17 martie 2020, s-a realizat investigarea unor dimensiuni pronunțate de criza pandemică. Pe durata stării de urgență, (similar ca și în cazul stării de asediu sau de război), în funcție de gravitatea situației ce a determinat instituirea acesteia, poate fi restrâns, dacă este cazul, exercițiul unor drepturi sau libertăți ale cetățenilor în conformitate cu art.54 din Constituție. În ceea ce privește restricționarea anumitor drepturi, trebuie luat în considerare principiul proporționalității, de asemenea de ținut cont că orice măsură luată trebuie să fie adecvată, necesară și proporțională. Dar criza a impus și modificarea sau găsirea unor modalități noi de protecție a drepturilor omului, ceea ce s-a reflectat în cercetările autorilor V. Mocanu, O. Chisari-Lungu, Iordanov I.-R. și Punga I., S. Slusarenco.

Criza COVID-19 a avut un impact semnificativ asupra tuturor domeniilor, excepție nu face nici cazul profesiilor juridice și a sistemului juridic în general. Ca orice criză și cea generată de pandemie a provocat cercetătorii să caute și să găsească metode, căi, concepte noi care ar putea defini realitatea socio-juridică actuală. În acest sens în studiul realizat de V. Mocanu¹⁷ este abordată o noțiune relativ nouă pentru domeniul juridic autohton – cel al rezilienței. Reziliența este definită ca fiind capacitatea comunităților din sistemele socio-ecologice complexe de a învăța, face față, adapta și transforma în fața șocurilor și a stresului. Rolul societății și al instituțiilor statului este de a înțelege modul în care sistemele susțin comunitățile pe care le deserveșc și să se asigure că cei săraci și vulnerabili au opțiuni și oportunități de a se integra pe deplin în sistemele rezistente. Raportată la sectorul juridic, noțiunea rezilienței este orientată spre evidențierea importanței critice de a construi reziliența în sectorul judiciar prin extinderea utilizării videoconferințelor în instanțele naționale de judecată. Studiul prezintă perspectivele posibile a fi urmate în contextul extinderii utilizării aplicației de

¹⁷ Mocanu Veronica. Reziliența electronică în domeniul judiciar: cerințe a timpului și expresie a bunei guvernări. În: *Contextul multidimensional actual al guvernării și drepturilor omului în Republica Moldova*.

videoconferință în domeniul justiției și oferă o evaluare prealabilă a acțiunilor și etapelor necesare a fi parcurse.

Autoarea studiului *Reziliența electronică în domeniul judiciar: cerințe a timpului și expresie a bunei guvernări*¹⁸ indică faptul că videoconferința urmează a fi abordată drept un instrument efectiv de organizare a ședințelor de judecată, iar în plan național, utilizarea acesteia poate fi extinsă la alte tipuri de cauze (inclusiv civile, contravenționale) și/sau acțiuni procesuale decât cele reglementate pe moment. Analiza întreprinsă a dat posibilitatea de a pleda pentru instituționalizarea centrelor locale sau a sălilor de videoconferință în teritoriu, fapt care ar acorda posibilitatea grupurilor vulnerabile, dar și anumitor categorii de specialiști să participe în ședințe de judecată de la distanță și astfel să fie urmate atât prescripțiile epidemiologilor, cât și principiul accesului la justiție și realizarea unei justiții corecte, independente și imparțiale.

2020 va rămâne în istorie ca anul pandemiei globale cu restricții puternice. Majoritatea guvernelor au răspuns la pandemia provocată de coronavirus (COVID-19) prin declararea stării de urgență și prin adoptarea a numeroase măsuri de combatere a răspândirii virusului, care au inclus adesea restricții privind libertățile de întrunire și circulație. În opinia Comisiei de la Veneția, dispozițiile privind starea de urgență vor trebui interpretate în mod sistemic, cu respectarea celorlalte dispoziții constituționale, în special a celor care consacră și garantează drepturile și libertățile fundamentale¹⁹. Este important să ne dăm seama că printre celelalte drepturi dreptul la un mediu sănătos este unul fundamental și ar trebui respectat, iar statul ar trebui să creeze și să elaboreze mecanisme adecvate pentru garantarea dreptului la acces la informații și la participarea publicului în procesul decizional în materie de mediu. Implicarea publică sau implicarea cetățenilor poate fi considerată în calitate de mecanism care asigură declarațiile/poziția cetățenilor și organizațiilor neguvernamentale ca reflectare a modului în care funcționează autoritățile²⁰. Importanța implicării publice a fost subliniată de către Departamentul Națiunilor Unite pentru Afaceri Economice și Sociale ce definește participarea publică ca (...) implicarea cetățenilor în procesul decizional al statului - prin măsuri și / sau aranjamente instituționale - pentru a-și spori influența asupra politicilor și programelor publice, asigurând un mai mare impact pozitiv

---

¹⁸ *Ibidem*

¹⁹ Opinia nr. 838/2016 cu privire la proiectul legii constituționale a Franței „Privind protecția Națiunii”, CDL-AD (2016) 006, § 54).

²⁰ Iordanov Iordanca-Rodica, Punga Irina. Participarea civilă în procese decizionale de mediu în contextul crizei declanșate de Covid-19. În: *Contextul multidimensional actual al guvernării și drepturilor omului în Republica Moldova*.

asupra condițiilor lor sociale și economice”. Este firesc a fi analizată și activitatea puterii executive a Republicii Moldova în perioada pandemiei. Puterea executivă este exercitată de Guvern, ministere și alte organe de specialitate ale administrației publice centrale și organele administrației publice locale²¹. O trăsătură importantă a organelor administrației publice este că întreaga lor activitate se desfășoară atât în interesul statului, al unităților administrativ-teritoriale, cât și al particularilor (persoane fizice și juridice). Această particularitate a administrației publice este foarte importantă în special în situațiile de criză cum este cea actuală, de pandemie generată de virusul Covid-19. Experiența relativ redusă a gestionării situației pandemice a impus anumite limite în exercitarea competențelor funcționale ale organelor administrației publice.

Deci, din punct de vedere instituțional, drepturile omului sunt în același timp principiu al statului de drept, unitate de măsură a gradului de democratizare a societății, mecanism de măsurare a eficienței instituțiilor de stat și instrument de limitare a abuzului, afirmă R. Ciobanu²². Mai mult, drepturile sunt relaționări, implicând relații de dependență reciprocă și responsabilitate, devenind mecanisme în sine de modelare a identității subiectului, absolut necesare în condițiile actuale. Și chiar dacă din punct de vedere formal, legislativ și ideologic drepturile omului au câștigat teren, nu neapărat și din punct de vedere al realităților trăite, în care mai persistă îndoieli, incertitudini cu referire la respectarea drepturilor omului. Încălcările înregistrate la compartimentul drepturile omului sunt cele care mai sunt prezente pe agenda dezbaterilor publice²³. Astfel, necesitatea valorificării în continuare a dinamicii sociale și juridice în concordanță cu cerințele și provocările timpului prin implementarea bunelor practici de guvernare și protecție a drepturilor omului se prezintă ca prioritate în tendința de modernizare a Republicii Moldova.

Rodica CIOBANU, dr., conf. univ.

Elena ARAMĂ, dr. hab., prof. univ.

---

²¹ Chisari-Lungu Oxana. Atribuțiile organelor administrației publice centrale și locale pe perioada de pandemie generată de virusul Covid-19. În: *Contextul multidimensional actual al guvernării și drepturilor omului în Republica Moldova*.

²² Ciobanu Rodica. Perspective ale unei abordări de tip integrat în tratarea guvernării și a drepturilor omului. În: *Contextul multidimensional actual al guvernării și drepturilor omului în Republica Moldova*.

²³ *Ibidem*